

VARGUNGENS

PANDAMÄRKE
- AKTIVITETER

2019–2020

VARGUNGENS PANDAMÄRKE

Scouterna och WWF i samarbete
mot utarmningen av naturens mångfald

Jordklotet behöver välmående och mångsidiga naturmiljöer där det bor rikligt med olika växt- och djurarter. Den massiva utarmningen av naturens diversitet som människan har orsakat har drivit ett flertal arter i en riktig knipa. Läget är kritiskt. Jordens biologiska mångfald minskar i en alarmerande takt. Antalet vilda ryggradsdjur har i genomsnitt minskat med 60 procent under bara cirka 40 års tid. Det finns nu färre ryggradsdjur än någonsin tidigare under mänsklighetens historia. Just nu pågår en aldrig tidigare skådad utrotningsvåg, orsakad av människan, och den hotar även ekonomin, matproduktionen och människans hälsa. Genom att beskydda naturens mångfald beskyddar vi också faktorer som möjliggör människans välmående – till exempel rent vatten, ren luft, mat och arter av medicinskt värde.

WWF och Finlands Scouter har tillsammans skapat ett märke som behandlar naturens mångfald och som kan göras under åren 2019 och 2020. Det passar utmärkt som en del av scouternas programsatsning Ut och finn!

MATERIAL: WWW.ScoutPROGRAMMET.FI

PANDA
BEFALLER

UT OCH FINN NATURENS MÅNGFALD!

- Vargungens Panda-märke består av sex steg. Genom att följa dem bekantar sig vargungen med naturens mångfald.
- Aktiviteterna är avsedda att utföras utomhus på utfärder.
- För Panda-märket krävs att man gör minst ett av tipsen för varje steg. För vissa steg kan det vara bra att göra flera av tipsen. Akelan väljer de tips som bäst lämpar sig för att uppnå stegens mål och hjälper vargungarna att märka vad målen med uppgifterna är.
- Vargungen kan om hen vill köpa Pandamärket i Scandinavian Outdoor och fästa det likt Tomtemärket på scoutskjortans högra ärm.

LEKANDES I NATURENS MÅNGFALD

MÅL: Vargungen lägger märke till naturens mångfald omkring dem.

BESKRIVNING: Vargungen får en uppfattning om naturens mångfald genom olika lekar.

LEDARENS UPPGIFT: Akelan väljer i förväg en lämplig lek åt gruppen och leder den. Efteråt hjälper Akelan vargungarna att förstå lekens målsättning.

TIPS 1: SKOGSTÅG

Vargungarna tar varsitt löv i handen från olika trädarter. Flocken bildar ett tåg som åker via stationer som t.ex. Eklund, Lönneberga, Björklund och Alberga. Löven är biljetter för de olika stationerna. Scouten som har ett ek-löv, kliver av i Eklund, scouten med ett lönnlöv i Lönneberga osv. Den som vill stiga på tåget för returren måste hämta ett till löv av samma sort. Barrträd kan också finnas med i leken, t.ex. Tallstrand och Grandal. Om leken leka någon annan årstid än på hösten så kan akelan printa ut bilder på löven.

TIPS 2: SKATTJÄGAREN

Flocken delas i fyra grupper och varje grupp får en tom 10 äggs äggkartong. Gruppernas uppgift är att hitta olika skatter från naturen och fylla kartongen med dem. En grupp söker efter olika färger, den andra efter olika former, den tredje efter saker som känns olika och den fjärde efter saker som doftar olika. Lyckades de hitta 10 av allting? Lyckas de hitta ännu fler?

TIPS 3: HITTA OLIKA

Vargungarna samlar så många olika sorters löv som möjligt och studerar dem. Vilka likheter och olikheter finns? Färg, form eller något annat? Hur känns de? Hala, sträva eller på något annat sätt? Vilket löv är vargungens favorit och varför? Påminner lövet om något föremål?

TIPS 4: KAMERA

Akelan delar vargungarna i par. Den ena i paret är fotograf och den andra kamera. Kameran sluter ögonen och fotografen leder hen försiktigt till en plats som ska "fotograferas". Fotografen placerar "kameran" i rätt ställning och trycker hen på axeln, vartefter hen öppnar ögonen. När fotografen trycker på axeln igen så stänger kameran ögonen. Fotografens ska hitta tre olika livsmiljöer i naturen som fotograferas. När bilderna är tagna så byter vargungarna roller. Efteråt presenterar vargungarna sina bästa bilder för flocken.

STEG

2

ARTERNA BEHÖVER VARANDRA

MÅL: Vargungarna vet att alla i naturen behöver varandra och att arterna bildar naturens kretslopp.

BESKRIVNING: Vargungarna bekantar sig med naturens kretslopp genom olika lekar.

LEDARENS UPPGIFT: Akelan väljer i förväg en lämplig lek åt gruppen och leder den. Efteråt hjälper Akelan vargungarna att förstå lekens målsättning.

TIPS 1: NÄRINGSKEDJAN –TERRÄNGLEK

Material: Tre olika färgers tygband, till exempel gröna, gula och röda.

För denna lek behövs en stor grupp och ett tillräckligt stort område i skogen eller liknande plats. Över hälften av deltagarna får ett grönt band: de är växter. De går och gömmer sig på lekområdet. Ungefär en fjärdedel får ett gult band: de är växtätare. Resten får röda band: de är rovdjur. När växterna har gömt sig så börjar växtätarna leta efter dem. Om växtätaren får fast en växt så måste växten lämna över sitt band och gå tillbaka till startområdet. När växtätarna har varit igång en stund så börjar rovdjuren leken. När ett rovdjur får fast en växtätare så måste växtätaren ge bort både sitt eget band och alla växtband som den har samlat på sig. Akelan bestämmer när leken tar slut.

TIPS 2: MAT OCH SKYDD

Vargungarna delas upp så att ungefär en fjärdedel är hjortar, och ställer sig på en rad. De andra ställer sig på en rad ca 5-8 m ifrån hjortarna; de är resurser, dvs. mat, vatten eller skydd som hjortarna behöver för att överleva. De får själva vid varje rundas början välja vilken resurs de är den rundan. Vilken resurs man valt visas med olika rörelser; maten klappar sig på magen, vattnet lyfter upp händerna mot munnen, och skyddet formar händerna som ett tak ovanför huvudet.

Lekrundan börjar med att hjortarna visar rörelsen för vilken resurs de behöver under den rundan; vatten, mat eller skydd. På akelans signal, så springer hjortarna mot de resurser som gör samma rörelse som de. Om hjorten hinner först till en resurs som den behöver så överlever den och kan föröka sig. Dvs. den tar resursen i handen och springer tillbaka till hjortarnas start där resursen byter sida och blir en hjort i nästa runda. Om hjorten inte hittar den resurs som den behöver så "dör" den och blir själv en resurs i nästa runda. På det här sättet går leken vidare och mängden deltagare på de olika sidorna fluktuerar. Om en runda har lite resurser så leder det till att nästa rundas hjortstam blir liten.

TIPS 3: ÄT DIN KOMPIS

Det här är en variant av sten-papper-sax-leken. Flocken hittar på tre olika arter som äter varandra (t.ex. björnar äter laxar som äter myggor som äter björnar). Sedan hittar flocken på egna handtecken för arterna (björnens klor, laxens stjärt och myggans sugsnabel). Sen bildar vargungarna två lag och ställer sig mittemot varandra. Lagen väljer inom sig vilket tecken de kommer att visa. Förlorarna springer undan till ett "bo" och vinnarna försöker ta fast dem. De som blir fast byter lag. Leken tar slut då alla vargungar är på samma lag eller då man inte orkar leka mera.

VI UNDERSÖKER NATURENS MÅNGFALDHET

MÅL: Naturens mångfald blir bekant för vargungen

BESKRIVNING: Flocken undersöker och observerar naturen. Vargungen blir uppmärksam på naturens mångfald genom sina egna observationer. Vargungen behöver inte lära sig själva begreppet, utan endast märka hur mångsidig naturen är.

LEDARENS UPPGIFT: Akelan väljer ett lämpligt område med tillräcklig mångfald. Akelan tar med sig den utrustning som behövs för uppgiften.

TIPS 1: VAR EN UPPTÄCKTSRESANDE

Vargunge letar ensamma eller i par upp en växt som de tycker att är intressant eller fin. Vargungen tänker sig att hen är en upptäcktsresande som ser växten för första gången. Hen undersöker växten noga och beskriver den. Hur stor är den? Hurudana blad har den? Var växer den? Alla får också hitta på ett eget namn åt växten. Till slut undersöker flocken med hjälp av en växtbok vad det på riktigt är för växter de valt.

TIPS 2: MÄT NATUREN

Material: en linjal per vargunge

Vargungarna söker med hjälp av linjalen var sitt föremål i naturen som är 1cm långt, ett annat som är 2cm långt och så vidare. Flocken kan också till exempel räkna ut hur många myror som ryms på ett björklöv eller hur många kottar som ryms på ett lönnlöv.

TIPS 3: GRÄV DIG GENOM SKIKTEN

Material: vitt lakan, liten spade, ritmaterial eller bilder på djur)

I naturen bor organismerna i olika skikt; vissa bor under jorden, vissa på marken och några högre upp. Men vem bor var? Flockens uppgift är att på ett lakan rita upp en bild av skogens skikt: jordmånen, bottenskiktet, fältskiktet, buskskiktet och träden. Flocken undersöker naturen omkring sig och ritar in alla skikt de hittar på bilden. Sedan funderar de tillsammans på vilka djur som bor i vilket skikt. Vem gillar att kräla i mylla, gyttja eller sand? Vilka bor på jordytan, direkt ovanför den och vem trivs lite högre upp i buskarna eller träden. Hur många skikt och invånare i dessa hittar flocken

på? Vargungarna ritar organismerna (eller använder färdiga djurbilder) på lakanet i de rätta skikten.

Om flocken undersöker vattendrag så kan de göra en liknande bild av en flod eller strand. Vilka arter trivs på torrt land, vilka vid vattenytan och vilka på botten?

TIPS 4: ETT SMÅKRYPS LIV

Utrustning: håvar eller silar, genomskinliga plastburkar, ett vitt lakan, tvättfat, luppas eller förstoringsglas, insektsböcker.

Flocken letar efter ryggradslösa smådjur i skogen eller i ett vattendrag och undersöker dem försiktigt så att de inte skadas. Vattenlevande kryp hittas i vattenpölar på bergsklippor, bland vattenväxter samt på och under stenar. När vargungen får fast ett kryp, lägger hen det försiktigt i en burk eller i ett fat och ser på det med blotta ögat eller med ett förstoringsglas. Vilken färg är djuret? Hur många ben har det? Hur rör det sig? Till slut släpps alla djur lös så nära den plats där de hittades som möjligt.

UTROTNINGSHOTADE ARTER

MÅL: Vargungen vet att en del av arterna som finns i naturen riskerar att försvinna från jorden helt och hållet.

BESKRIVNING: Vargungen bekantar sig genom en pysseluppgift med utrotningshotade arter och med värdefulla biotopers indikatorarter som tema.

LEDARENS UPPGIFT: Akelan införskaffar det material som behövs och handleder pysslandet. Akelan berättar för vargungarna om arterna som de ska pyssla kring, eller hjälper dem att själva söka upp information om arterna.

TIPS 1: EN SAIMENVIKARE AV TIDNINGSAPPER

Material: tidningar, målartejp, klister, vatten- eller täckfärger.

Vargungen tillverkar själv eller tillsammans med en kompis en saimenvikare av tidningspapper. Vargungen skruvar ihop tidningspapper till en långsmal klump och formar den med hjälp av målartejp till formen av en saimenvikare. Sen river hen smala remsor av tidningspappret, doppar dem i klister och klistrar dem kors och tvärs över sälen. Då sälen är helt täckt av remsorna får den torka åtminstone över en natt. Vargungen målar den torra sälen i färger som så långt som möjligt stämmer överens med saimenvikarens riktiga färger. Noggrannare instruktioner (på finska) med bilder finns här: wwf.fi/mediabank/9503.pdf.

TIPS 2: EN INSJÖÖRING AV TOFSAR

Material: garn, kartong, ståltråd, läder eller filttyg, sax och hålslagare, pennor, mönster för öring

Vargungen klipper ut fiskens huvud, fenor och stjärtfena i läder eller filttyg. Med hjälp av rundlar av kartong gör hen fyra garntofsar (en stor och tre små). Vargungen väljer sådana färger på garnen som påminner om öringens färger. Ståltråden träs igenom tofsarna då de ännu inte klippts upp. Sen klipper vargungen upp tofsarna, knyter ihop dem med en garnstump och tar bort kartongbitarna. Hen fäster huvudet och stjärtfenan i varsin ända av ståltråden. Fenorna fästs med ståltrådsöglor i ståltråden mellan tofsarna. Instruktioner (på finska) med bilder och mönster finns här: wwf.fi/mediabank/2169.pdf.

TIPS 3: EN ASPFJÄRIL AV EN WC-PAPPERSRULLE

Material: mönster för fjäril, tomma WC-pappersrullar, hobbyfärger och/eller bilder ur tidningar, ståltråd eller kvistar, lim, sax

Vargungen klipper upp en tom wc-pappersrulle, slår ut den och ritar en fjäril på den med hjälp av mallen och klipper ut fjärilen. Vargungen färglägger bilden med färger som så långt som möjligt stämmer överens med fjärilens riktiga färger och låter den torka. Ur en tidning söker hen upp detaljer till vingarna, som hen klipper ut och limmar fast. Till slut fäster hen stumpar av ståltråd eller kvistar som känselspröten.

Instruktioner (på finska) med bilder och mönster finns här: wwf.fi/media-bank/9329.pdf.

TIPS 4: EN TOVAD SOPPSKOG

Material: färggrann tovningsull, skumgummi, tovningsnålar, tovnings-sunderlag, sax, ett underlag för konstverket

Vargungen klipper ut soppens fot och hatt ur skumgummit. Sedan väljer hen färgerna till sin sopp (här är det okej att använda fantasin; färgerna behöver inte vara "rätt"). Med en tovningsnål sticker vargungen fast tovningsullen i skumgummit med raka, skarpa rörelser. Till slut tovar hen ihop hatten och foten med en liten mängd ull. När alla flockens soppar är klara kan man dem till en svampskog på ett grönt tyg eller annat lämpligt underlag. Flocken kan också göra en utställning av dem ute i skogen. Noggrannare instruktioner, bilder och fler idéer finns (på finska) här: wwf.fi/mediabank/9338.pdf

TIPS 5: ETT MILJÖKONSTVERK

Flocken väljer tillsammans ut en utrotningshotad art som de avbildar utomhus av material från naturen, till exempel stenar, grenar, löv eller snö. Som mall kan de ha ett foto av arten. Akelans uppgift är att påminna vargungarna om att bara använda material som allemansrätten tillåter att man samlar. Flocken tar en bild av konstverket och delar den till exempel på kårens some-kanaler eller skickar in den till Ut och finn-aktivitetstävlingen.

VI VERKAR FÖR NATUREN

MÅL: Vargungen tar naturen i beaktande i sin verksamhet och sitt handlande

BESKRIVNING: Flocken gör en eller flera konkreta handlingar till förmån för naturen under en utfärd.

LEDARENS UPPGIFT: Akelan förbereder den valda aktiviteten och skaffar det material som behövs. Hen ser till att varje vargunge förstår varför talkoinsatsen görs.

TIPS 1: TALKO MOT INVASIVA ARTER

Flocken deltar under utfärden i ett talko mot invasiva arter. Under ett sådant talko rensar man bort sådana växtarter som inte hör hemma i Finlands natur. Sådana arter är till exempel jättebalsamin och lupin. För talkot behövs arbetshandskar och sopsäckar. Mer instruktioner (på finska) finns här: wwf.fi/mediabank/10961.pdf

TIPS 2: BORT MED SKRÄPET

Flocken plockar skräp på stranden eller på något annat område i naturen. Flocken behöver arbetshandskar och sopsäckar. Vargungarna sorterar återvinnbart avfall skilt och för det till en insamlingspunkt. Skräp som inte kan återvinnas slängs som blandavfall.

TIPS 3: MAT AV RESTER

Flocken tillreder tillsammans en maträtt till vilken man kan använda matrester och andra ingredienser lätt kastas bort. Av grötresten kan man göra pannkaka eller semlor; i stort sett vilken matingsrediens som helst som kan stekas passar i en pyttipanna och av torkat bröd kan man göra fattiga riddare eller varma smörgåsar.

TIPS 4: STEKELHOLK

Material: torkade stjälkar av vass och hundloka, mjölkburkar eller vedträn av björk och en borr

Vargungarna bygger bon eller holkar åt pollinerande insekter. Holken kan till exempel göras av en mjölkburk eller av ett vedträ. Holken hängs upp på våren i ett träd eller på annan lämplig plats med hålen mot morgonsolen.

Närmare instruktioner finns (på finska) här:

www.ymparisto.fi/download/noname/%7B792C7115-7CE4-4838-9644-A717A5B9425D%7D/45955.

Holk av mjölkburk: Under slutet av sommaren eller början av hösten samlar flocken vasstrån och stjälkar av hundloka och låter dem torka. Sedan skär de av stråna så att stråna är lite kortare än en mjölkburk är hög och så att stråna bildar ett möjligt långt rör som slutar i en naturlig botten. Vargungen klipper upp mjölkburkens övre kant och brer ut trälim på burkens botten. Sedan radar hen stjälkarna tätt bredvid varandra, med öppningarna utåt, tills mjölkburken är helt full.

Holk av vedträ: Vargungen sågar till ett vedträ från en björkstock och låter det torka ordentligt. I ena ändan av vedträet borrar vargungen fullt av hål som är olika breda och olika djupa. Ett lämpligt djup på hålet är 10–18 cm. Vargungen kan gärna borra hela sågytan full med hål.

VI BERÄTTAR FÖR DE VUXNA

MÅL: Vargungen vågar uttrycka sig själv och sin åsikt. Vargungen upplever att hens tankar är betydelsefulla.

BESKRIVNING: Vargungarna berättar för andra om sin egen syn på naturens mångfald.

LEDARENS UPPGIFT: Akelan skaffar det material som behövs för aktiviteten och funderar tillsammans med vargungarna på en målgrupp som de kunde presentera sina åsikter för. Akelan uppmuntrar alla att säga sin åsikt.

TIPS 1: FÖLJETONG

Akelan börjar följetongen, vargungarna hakar på i tur och ordning: "I naturen såg vi..." Varje vargunge får berätta en sak som är viktig för hen själv. Berättelsen kan framföras för kårens ledarråd, för vargungarnas målsmän då de hämtar hem barnen från en utfärd, eller för en annan lämplig målgrupp. Berättelsen kan också spelas in som en videohälsning som skickas åt föräldrarna.

TIPS 2: VYKORT ÅT BESLUTFATTARNA

Material: vykort, frimärken och adresser till beslutsfattarna

Är ni oroliga över något gällande naturens tillstånd? Kunde någon beslutsfattare få ett tack för det hen gjort för miljön? Beslut som påverkar naturens mångfald fattas på alla nivåer: lokalt, nationellt och i internationellt samarbete. Personer med makt att fatta beslut är bl.a. delegater som blivit invalda vid val och företagsledare. Vargungarna skriver och skickar kort till beslutsfattare som de själva valt ut. De berättar vad naturen betyder för dem och vad de önskar av beslutsfattarna. Akelan handleder dem i att skriva artigt men bestämt och att skriva under kortet.

TIPS 3: EN BILD PÅ SOME

Flocken planerar och förverkligar en bild utomhus som tar ställning för naturens mångfald. Då bilden planeras får fantasin flöda fritt; flocken kan göra ett miljökonstverk, klä ut sig, göra plakat eller välja en speciellt vacker eller värdefull plats att fotografera. Akelan ser till att alla som syns på bilden har gett lov till det. Man kan även ta en bild där vargungarna

inte syns. Vargungarna delar med kaptenens hjälp bilden på t.ex. kårens instagram-konto och taggar bilden med hashtagarna **#partioscout** och **#pandapartiossa**

TIPS 4: UTSTÄLLNING OM UTROTNINGSHOTADE ARTER

Flocken gör en utställning om utrotningshotade arter i deras egna levnads-miljöer. Till detta kan flocken till exempel använda djuren som de pysslat tillsammans, eller sina egna mjukisdjur. Flocken försöker hitta miljöer som så långt som möjligt liknar miljöer där djuren lever på riktigt (t.ex. kan en säl ligga och vila på en sten vid vattnet, en talltita kan sitta på en gren i ett träd osv). Flocken planerar också en guidning där varje vargunge har en egen roll. Till slut ordnar flocken en guidad rundtur på utställningen för sina målsmän eller någon annan lämplig grupp vuxna.

MATERIAL: WWW.ScoutPROGRAMMET.FI

SUOMEN PARTIOLAISET
- FINLANDS SCOUTER RY